

Стан банківського кредитування внутрішньої торгівлі в Україні

Стефанишин О.Б.

старший викладач кафедри економіки
Львівського інституту ПрАТ «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»

Обґрунтовано необхідність використання банківських кредитних ресурсів для фінансового забезпечення діяльності розвитку торгових підприємств. Проведений аналіз стану та динаміки банківського кредитування суб'єктів господарювання в розрізі видів економічної діяльності в Україні. Проаналізовано зміну умов, обсягів використання банківського кредитування в торгівлі. Проаналізовано чинники впливу, як процентні ставки за кредитами, зміну індексу споживчих цін на кредитування суб'єктів господарювання в Україні загалом та торгівлі зокрема.

Ключові слова: кредитування, торгівля, структура кредитів, процентні ставки, умови кредитування.

Стефанишин О.Б. СОСТОЯНИЕ БАНКОВСКОГО КРЕДИТОВАНИЯ ВНУТРЕННЕЙ ТОРГОВЛИ В УКРАИНЕ

Обоснована необходимость использования банковских кредитных ресурсов для финансового обеспечения деятельности развития торговых предприятий. Проведен анализ состояния и динамики банковского кредитования субъектов хозяйствования в разрезе видов экономической деятельности в Украине. Проанализировано изменение условий, объемов использования банковского кредитования в торговле. Проанализированы факторы влияния, такие как процентные ставки по кредитам, изменение индекса потребительских цен на кредитование субъектов хозяйствования в Украине в целом и торговли в частности.

Ключевые слова: кредитование, торговля, структура кредитов, процентные ставки, условия кредитования.

Stetanyshyn O.B. THE STATUS OF BANK CREDITING OF DOMESTIC TRADING IN UKRAINE

There has been grounded the necessity of bank credit resources use for the purposes of financial security of trading companies development. Besides, there has been carried out the analysis of the status and dynamics of bank crediting of the economic subjects in terms of the Ukrainian economic activity types. We have analysed changes of the conditions and scope of bank crediting in the sphere of trade. There have been also analysed such impact factors as credit percent rates, consumer price index change for economic subjects crediting in Ukraine in general and in the sphere of trade in particular.

Keywords: crediting, trading, credit structure, percent rates, the conditions of crediting.

Постановка проблеми. Однією із галузей економіки України, що традиційно впродовж багатьох років найбільш стрімко і динамічно розвивалася, є торгівля. Щорічно зростали обсяги її обігу, достатньо велика частка необоротних і оборотних активів народного господарства країни припадає саме на торгівлю. Торгівля посідає одне із перших місць за залученням інвестиційних ресурсів.

Але складні зміни, що пов'язані з воєнним конфліктом, політичною кризою вплинули негативно на стан соціальної сфери, економіки, фінансів. З 2014 року у всіх основних галузях виробництва, а саме, сільському господарстві, добувній та переробній промисловості, виробництві електроенергії, газу, будівництві, оптові та роздрібній торгівлі спостерігаються від'ємні індекси виробництва [5]. Зарубіжний досвід розвитку економічних систем свідчить, що за допомогою кредиту можуть вирішуватися вузлові економічні проблеми: стабілі-

зація і піднесення економічного потенціалу, вихід із кризи, структурна перебудова, запровадження інновацій тощо. Особливо важлива роль кредиту у період капіталізації економіки, подолання спаду.

Для успішної діяльності підприємства торгівлі мають бути забезпеченими фінансовими ресурсами. У період формування ринкового середовища в Україні, що був затяжним та характеризувався нестабільністю, а також особливо у періоди криз, економічних зовнішнього та внутрішнього походження, політичних, які постійно потрясають державу склалося так, що суб'єкти господарювання основним джерелом фінансового забезпечення діяльності та розвитку вбачають власні (внутрішні) джерела фінансування. Як показує світова економічна наука та засвідчує практика, що орієнтація виключно на самофінансування за рахунок внутрішніх джерел за умов фактичної відсутності державного фінансування, як це є у випадку з

торгівлю не є доцільною і спричиняє перед суб'єктами господарювання торгівлі потребу у використанні кредитного фінансування своєї діяльності. Необхідність подолання кризи та орієнтація на розвиток галузі зумовлює підвищення ролі кредитних ресурсів як важливого джерела фінансування підприємств.

Аналіз останніх досліджень. Питання оцінки ефективності кредитування в процесі господарської діяльності суб'єктів господарювання є доволі поширеними у дослідженнях І.О. Бланка, В.В. Ковальова, Л.О. Лігоненко, А.А. Мазаракі, О.О. Терещенко, В.В. Глущенко та ін. Дослідженням питань кредитування, фінансування оборотних активів, структури капіталу підприємств торгівлі присвячені праці: О.Г. Білої, Л.О. Мельник, Н.Г. Міценко, Б.М. Мізюка та ін. Але існує необхідність подальших досліджень з питання кредитування підприємств торгівлі, як методу фінансового забезпечення їх діяльності, виходячи з реалій сьогодення, які стосуються оцінки стану та умов залучення кредитних ресурсів.

Формулювання цілей статті. Метою дослідження є виявлення основних тенденцій та аналіз стану кредитування галузей економіки України та підприємств торгівлі зокрема.

Виклад основного матеріалу. При використанні методу кредитування, як способу фінансового забезпечення слід враховувати, що кредити надаються на умовах платності, строковості, поверненості, забезпеченості та цільового використання підприємствам зі стабільним фінансовим станом. Кредит буде вигідний тоді, коли з його залученням торгове підприємство забезпечить виконання плану (приріст) товарообороту, а отримані доходи від реалізації товарів (робіт, послуг) будуть достатніми для покриття їх собівартості, операційних витрат, відсотків за кредит і отримання прибутку за рівнем, прогнозованим у відсотках до товарообороту [1, с. 291].

При отриманні кредиту обов'язково повинен дотримуватись принцип забезпеченості. Забезпеченням кредиту на торговому підприємстві може бути майно підприємства (основні засоби, товари в обороті), майнові права, цінні папери, гарантійні листи та поручительства фінансово-стійких господарюючих суб'єктів, свідоцтва страхової компанії тощо. Неefективне використання кредиту та непогашення позики можуть призвести до втрати майна та погіршення фінансового стану підприємства.

Аналізуючи структуру кредитів, що надані суб'єктам господарювання з 2008 року до 2015 року включно за видами економічної

діяльності спостерігаємо, що у структурі кредитів наданих депозитними корпораціями (крім Національного банку України) усім підприємствам в Україні, що виробляють товари та надають послуги з реалізації їх на ринку (нефінансовим корпораціям), частка кредитів наданих підприємствам оптової та роздрібною торгівлі є стабільно найбільшою впродовж досліджуваного періоду (35,12% у 2008 році; 36,4% у 2012 році; 38,8% у 2013; 34,6% у 2014; 33,7% у 2015 році). Зниження частки у 2015 році є найбільшим за увесь аналізований період, що говорить про зміну економічної ситуації в країні на гірше навіть у порівнянні з періодом світової економічної кризи у 2008 році. Наступним лідером є підприємства переробної промисловості – їх частка завжди є високою і тримається приблизно на одному рівні (23,9% у 2008 році; 24,6% у 2015 році). Підприємства усіх інших галузей значно відстають від лідерів. Так, найбільшу частку в обсягах залучених кредитів після торгівлі та переробної галузей займають підприємства, що займаються операціями з нерухомим майном із показником 9,56% у 2015 році. Підприємства, що працюють у сільському господарстві та будівництві кредитуються приблизно на однаковому рівні, їх частка в межах 5-7%. Найменше кредитів завжди отримували суб'єкти господарювання, що здійснюють свою діяльність в освіті (0,002% у 2015 році); в охороні здоров'я та надання соціальної допомоги (0,08%); у водопостачанні, каналізації, поводженні з відходами (0,31% їх частка у 2015 році); у мистецтві, спорті, розвагах та відпочинку (0,43%). За цими видами діяльності зафіксовані найменші показники обсягів кредитів в Україні (таблиці 1; 2). За увесь аналізований період у розподілі часток не відбувалось особливих змін. Окрім суттєвого зниження частки підприємств, що займаються операціями з нерухомістю (з 15-17% на початку аналізованого періоду до 7-9% впродовж останніх років), постійно стабільно падає частка підприємств, що займаються будівництвом. Незначно, але зросла частка підприємств, що займаються виробництвом та розподіленням електроенергії, газу та води (таблиці 1; 2).

Потреба в банківському кредиті у торгових підприємств залежить від порядку формування оборотних коштів, ритмічності надходження і реалізації товарів. Короткотерміновими кредитам суб'єкти господарювання намагаються поповнити нестачу готівкових коштів для поточної діяльності.

Через брак власних оборотних коштів підприємства залучають банківські кредити, які дають змогу більш раціонально організувати оборот коштів підприємств, не витрачати значних фінансових ресурсів на створення товарних запасів. Основним видом банківського кредиту для торговельних організацій є короткостроковий кредит для поповнення оборотних коштів [2]. Так, у співвідношенні кредитів за терміном погашення у торгових підприємств перевага завжди була на користь кредитів з терміном погашення до 1 року. Водночас все ж таки розподіл часток дещо

змінився. На початку аналізованого періоду на кредити з терміном погашення до 1 року припала частка у 49%, від 1 до 5 років – 41%, а на кредити з терміном погашення більше 5 років – всього 10%. Стан та умови зовнішнього середовища накладають на діяльність підприємств певні поведінкові реакції. Відтак, вже у 2015 році розподіл часток кредитів за терміном погашення підприємств торгівлі значно змінився. На користь кредитів з терміном погашення до 1 року припадає 65,9%, від 1 до 5 років – 28,6%, а на ті, термін погашення яких більше 5 років лише 5,3% [2].

Таблиця 1

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) суб'єктам господарювання (нефінансовим корпораціям), у розрізі видів економічної діяльності*,

за станом на кінець року

	Залишки коштів на кінець періоду, млн.грн. /питома вага,% /				
	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	443 665 /100/	462 215	500 961	575 545	605 425 /100/
Види економічної діяльності					
1.Сільське господарство, мисливство та лісове господарство; А	28 812 /6,49/	26 026	26 545	34 143	36 488 /6,02/
2.Рибальство, рибництво; В	420 /0,09/	327	307	379	356 /0,06/
3.Добувна промисловість; С	7 684 /1,73/	9 607	12 883	11 483	15 726 /2,6/
4.Переробна промисловість; D	106 029 /23,9/	104 951	121 526	124 314	125 880 /20,8/
5.Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; E	8 630 /1,95/	9 273	12 702	18 977	21 483 /3,55/
6.Будівництво; F	39 274 /8,85/	41 678	43 158	44 215	37 052 /6,2/
7.Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; G	155 818 /35,12/	165 678	174 452	209 044	220 224 /36,4/
8. Діяльність готелів та ресторанів; H	4 168 /0,94/	4 397	4 901	4 863	4 230 /0,7/
9. Діяльність транспорту та зв'язку; I	15 990 /3,6/	16 007	20 944	28 766	30 043 /4,96/
10.Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; K	69 260 /15,6/	77 848	77 490	91 572	105 516 /17,43/
11. Освіта; M	444 /0,1/	216	158	101	138 /0,02/
12. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; N	2 545 /0,57/	1 495	1 457	1 592	1 341 /0,22/
13. Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту; O	4 591 /1,03/	4 711	4 436	6 096	6 949 /1,15/

* Відповідно до Національного класифікатора України ДК 009:2005 "Класифікація видів економічної діяльності".

Складено та розраховано автором за даними [2]

Таблиця 2

Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) суб'єктам господарювання (нефінансовим корпораціям)*, у розрізі видів економічної діяльності**,

за станом на кінець року

	Залишки коштів на кінець періоду, млн.грн.			Питома вага, %			Відхилення питої ваги, +/-2014-2013	Відхилення питої ваги, +/-2015-2014
	2013	2014	2015	2013	2014	2015		
Україна	691 903	778 841	787 795	100	100	100		
Види економічної діяльності								
1.Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство A	43 534	55 335	48 425	6,29	7,1	6,15	0,81	-0,95
2.Добувна промисловість B	17 571	20 119	18 004	2,54	2,58	2,28	0,04	-0,3
3.Переробна промисловість C	135 898	183 916	194 288	19,6	23,6	24,6	3,96	1
4.Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря D	27 092	28 791	31 402	3,92	3,7	3,98	-0,22	0,28
5.Водопостачання; каналізація, поводження з відходами E	2 552	2 481	2 456	0,37	0,32	0,31	-0,05	-0,01
6.Будівництво F	50 217	55 552	41 905	7,25	7,13	5,32	-0,12	-1,81
7.Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів G	268 519	269 797	265 733	38,8	34,6	33,73	-4,2	-0,87
8.Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність H	24 849	33 051	36 284	3,59	4,24	4,60	0,65	0,36
9.Тимчасове розміщування й організація харчування I	4 827	6 522	7 047	0,7	0,83	0,89	0,13	0,06
10.Інформація та телекомунікації J	6 866	7 171	9 075	0,99	0,92	1,15	-0,07	0,23
11.Операції з нерухомим майном L	50 746	60 174	75 308	7,33	7,73	9,56	0,4	1,83
12.Професійна, наукова та технічна діяльність M	41 529	38 753	44 943	6,00	4,97	5,70	-1,03	0,73
13.Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування N	11 409	11 806	9 664	1,65	1,51	1,22	-0,14	-0,29
14.Освіта P	311	398	138	0,04	0,05	0,02	0,01	-0,03
15.Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги Q	1 329	613	640	0,19	0,08	0,08	-0,11	0
16.Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок R	3 370	2 306	1 421	0,48	0,29	0,43	0,19	0,14
17.Надання інших видів послуг S	1 285	2 055	1 062	0,18	0,26	0,13	0,08	-0,13

*Нефінансові корпорації відповідно до Класифікації інституційних секторів економіки України (КІСЕ), затвердженої наказом Державної служби статистики України від 03.12.2014 №378;

**Відповідно до Національного класифікатора України ДК 009:2010 «Класифікація видів економічної діяльності» (КВЕД), затвердженого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457 (зі змінами).

Складено та розраховано автором за даними [2]

Деякі підприємства, вбачають перспективу розвитку, можливість розширення свого сегменту на ринку товарів і послуг, використовують короткостроковий кредит на розширення матеріально-технічної бази, тобто вилучають кошти з обороту на формування необоротних активів. Так вони знижують ліквідність боргових зобов'язань, позбавляють себе можливості отримання нових кредитів, можуть зазнавати кредитних санкцій банку. В умовах стабільної економіки краще оформити довгостроковий кредит і обумовити в кредитному договорі можливість та умови його довгострокового погашення. В умовах нестабільності діяльності та недовіри до банківської системи у суб'єктів господарювання, що займаються торгівлею довгострокові кредити не користуються попитом. Отже, існує проблема оптимізації структури банківських кредитів підприємств торгівлі. Необхідним є збільшення частки довгострокових кредитів, що стане можливим при запровадженні податкових пільг для банків, що здійснюватимуть таке кредитування, при запровадженні механізмів державного, приватного, синдикованого гарантування таких кредитів, визначення критеріїв надання державних гарантій.

Якщо аналізувати структуру кредитів торгівлі за видами валют, то розподіл часток кредитів у національній та іноземній валютах на початку аналізованого періоду був майже рівний, але з незначним переважанням в іноземній валюті. У 2008 році частка кредитів в іноземній валюті по Україні становила 51,6%, а у національній валюті 48,4%. У торгівлі спостерігалася така ж тенденція: 46,3% в

національній валюті проти 53,7% в іноземній. Але втрата гривнею стабільності, різкий підйом курсу долара, постійні його коливання на фоні кризових подій спричинили переорієнтацію вищезначеного співвідношення на користь кредитів в національній валюті. Відтак, на кінець аналізованого періоду на кредити в національній валюті припадає близько 65,6%, а на в іноземній валюті 34,% [розраховано за даними 2]. Часто кредитний тягар є непосильним для суб'єктів господарювання. У такому разі зростає кількість неповернених кредитів, росте заборгованість по кредитах, особливо в іноземній валюті, що негативно позначається на економіці країни, банківській системі та фінансовому стані суб'єктів господарювання та їхній господарській діяльності.

Процентні ставки як плата за кредит здебільшого визначають попит на нього і є тим «тягарем», який несе суб'єкт господарювання. Тому важливо прослідкувати і піддати аналізу зміну процентних ставок за наданими кредитами (табл. 3, 4; рис. 1). Процентні ставки по Україні, починаючи з 2008 року як кризового, постійно та стабільно зменшувалися, що позитивним чином сприяло кредитуванню в Україні суб'єктів господарювання. Але інфляційні процеси, що розкрутили свій маховик після дворічної тенденції утримання споживчої інфляції на низькому рівні, спричинили до того, що в 2014 році відбувався стрімкий її стрибок. За підсумками року споживчі ціни зросли на 24,9% унаслідок девальвації гривні, підвищення адміністративно регульованих цін і стрімкого зростання інфляційних очікувань (за даними НБУ та Мінфіну України) [3; 4] /або індекс споживчих цін зріс

Рис. 1. Динаміка середньозважених процентних ставок в річному обчисленні по Україні та в торгівлі [2]

на 12,4% (за даними державної служби статистики) [5]. Національним банком були прийняті жорсткі міри по врегулюванню грошово-кредитного ринку з метою зменшення інфляції. Облікова ставка з березня 2015 року піднята до рівня 30% з 19,5%. Деякі ознаки стабілізації в економіці та на грошово-кредитному ринку зокрема намітились влітку 2015 року. Тому відбулися послаблення у монетарній політиці, що відобразилося зниженням облікової ставки у серпні до рівня 27% та у вересні до рівня 22%. Звичайно, така політика НБУ відобразилася на процентних ставках по кредитах для суб'єктів господарювання. У 2015 році відбулося їх зростання до рівня 17,75% в річному обчисленні. Щодо процентних ставок для підприємств торгівлі, то вони в основному не значно коливаються навколо середньозважених річних ставок по Україні. Щодо «найдорожчих кредитів», то вони були такими у 2015 році для підприємств, що здійснюють діяльність у сфері

освіти (32,9%); охорони здоров'я та надання соціальної допомоги (32,5%); водопостачання, каналізації, поводження з відходами (26,3%); інформації та телекомунікації (24,9%); транспорту, складського господарство, поштової та кур'єрської діяльності (23,2%). Але найбільше впродовж 2015 року «здорожчали» кредити для підприємств, що здійснюють свою діяльність в освіті (на 21,8 п.); добувній промисловості (на 10,3 п.); інформації та телекомунікації (на 9,2 п.); охороні здоров'я та наданні соціальної допомоги (на 8,8 п.).

Прийmemo до уваги, що важливим показником, що прямо впливає на розвиток внутрішньої торгівлі і опосередковано на розвиток кредитування цієї сфери є індекси споживчих цін на товари та послуги. Як видно з даних наведених у табл. 5, індекс споживчих цін був доволі високим але стабільним впродовж 2008-2009 рр., це було пов'язано з світовою фінансовою кризою 2008 року, яка позначилася і на економіці України, оскільки

Таблиця 3

**Процентні ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями
(крім Національного банку України) фінансовим корпораціям,
у розрізі видів економічної діяльності**

	середньозважені ставки в річному обчисленні, %				
	2008	2009	2010	2011	2012
Україна	19,7	17,6	14,0	14,4	14,8
Види економічної діяльності					
1. Сільське господарство, мисливство та лісове господарство; А	18,4	19,2	14,9	13,5	17,6
2. Рибальство, рибництво; В	22,5	27,4	25,2	19,6	8,7
3. Добувна промисловість; С	17,2	15,3	14,3	11,2	13,8
4. Переробна промисловість; D	21,8	16,2	13,6	13,5	13,7
5. Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води; E	18,6	23,1	13,1	16,3	17,3
6. Будівництво; F	19,1	19,8	16,7	17,9	17,9
7. Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; G	20,6	17,5	13,9	13,8	14,8
8. Діяльність готелів та ресторанів; H	18,1	21,4	18,1	14,1	19,0
9. Діяльність транспорту та зв'язку; I	19,1	24,0	14,8	13,5	17,8
10. Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; K	17,0	15,5	13,8	18,1	12,9
11. Освіта; M	16,6	31,6	19,8	16,8	15,1
12. Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; N	21,1	22,3	18,4	23,9	17,8
13. Надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту; O	15,6	17,7	15,8	12,3	15,8

Складено за даними [2]

Таблиця 4

**Процентні ставки за кредитами, наданими депозитними корпораціями
(крім Національного банку України) нефінансовим корпораціям,
у розрізі видів економічної діяльності**

	середньозважені ставки в річному обчисленні, %			Відхилення, +/-2015-2014
	2013	2014	2015	
Україна	14,1	14,5	17,7	3,2
Види економічної діяльності				
1.Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство А	15,2	20,1	20,2	0,1
2.Добувна промисловість В	14,5	11,0	21,3	10,3
3.Переробна промисловість С	13,7	14,6	16,7	2,1
4.Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря D	15,7	17,5	17,7	0,2
5.Водопостачання; каналізація, поводження з відходами E	13,1	22,6	26,3	3,7
6.Будівництво F	15,2	14,3	19,9	5,6
7.Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів G	14,0	14,2	18,4	4,2
8.Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність H	15,6	18,9	23,2	4,3
9.Тимчасове розміщування й організація харчування I	18,9	16,7	22,7	6
10.Інформація та телекомунікації J	12,8	15,7	24,9	9,2
11.Операції з нерухомим майном L	15,9	13,7	15,6	1,9
12.Професійна, наукова та технічна діяльність M	14,8	14,2	20,3	6,1
13.Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування N	8,9	8,3	8,9	0,6
14.Освіта P	22,2	11,1	32,9	21,8
15.Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги Q	19,3	23,7	32,5	8,8
16.Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок R	11,5	16,2	19,8	3,6
17.Надання інших видів послуг S	21,8	20,7	27,1	6,4

Складено та розраховано автором за даними [2]

Таблиця 5

Індекси споживчих цін на товари та послуги за 2008-2015 рр.

(до попереднього року; відсотків)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**	Абсолютне відхилення (+,-) 2015 р. до 2008 р.	Абсолютне відхилення (+,-) 2015 р. до 2014 р.
Індекс споживчих цін	125,2	125,2	109,4	108,0	100,6	99,7	112,1	148,7	23,5	36,6

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

** Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

є пряма залежність від коливання курсів національної та іноземної валюти. Протягом 2011-2012 рр. відбувалось незначне зростання індексу цін, а у 2013 році взагалі його зниження на 0,3%. Втім, починаючи з 2014 року відбувається його стрімке зростання. У 2014 році порівняно з 2013 роком спостерігається зростання індексу споживчих цін на 12,4%. Незважаючи на жорсткі міри, прийняті НБУ у 2015 році, спрямовані на вгамування інфляції, її ріст усе ж був однозначно великим. Споживчі ціни зросли на 36,6% у річному обчисленні (таблиця 5).

На діяльність торгових підприємств найбільший чинить вплив купівельна спроможність населення. Однозначно, зниження реальної заробітної плати в умовах погіршення споживчих настроїв населення та високої інфляції спричинило звуження внутрішнього споживчого попиту, зниження обороту роздрібною торгівлі та інших показників діяльності торгівлі в Україні.

Висновки і подальші перспективи дослідження. Можна стверджувати, що вітчиз-

няні торговельні підприємства функціонують у складних економічних і політичних умовах, які у 2015 році ще більше ускладнилися порівняно з 2014 роком. Економіку країни сколихнула нестабільність національної грошової одиниці, прискорення інфляції, погіршення торговельних відносин з Росією, велика доларизація та імпортозалежність, зниження рівня життя населення. Тому, останнім часом спостерігається досить низький рівень обсягу та якості використання кредитних коштів підприємствами торгівлі, що зумовлено, окрім зазначених вище чинників, недостатнім розвитком кредитного ринку України, відсутністю адекватного інструментарію, який забезпечує ефективність процесу кредитування підприємств, враховуючи галузеву специфіку формування капіталу. Перспективи подальших досліджень будуть стосуватися пошуку можливостей вдосконалення та розвитку кредитування підприємств торгівлі, ефективності залучення та використання кредитів та водночас вивчення альтернативних методів фінансового забезпечення підприємств торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Система регулювання внутрішньої торгівлі України : монографія / [В.В. Апопій, І.М. Копич, О.Г. Біла, та ін.; за ред. В.В. Апопія, І.М. Копича]. – Київ : «Академвидав», 2012. – 424 с.
2. Статистичні бюлетені НБУ за 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015 рр. [Електронний ресурс] / Офіційне інтернет-представництво НБУ. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=57897.
3. Річний звіт НБУ за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=17568764>. – С. 27.
4. Міністерство фінансів України. Фінансовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/index/infl/>.
5. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс] / Статистична інформація. Економічна статистика / Ціни. Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2002–2015 рр. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.